

JAMES RAMSAY MACDONALD.*)

MacDonald, työväen edustaja ja maalaistyöläisen poika, on nyt mahtavan Englannin hallintovallan mahtavin mies. Kuningas on näet vain, kuten eräs etevä valtiotieteilijä sattuvasti sanoo, enemmän joku abstractum (utukuva) kuin todellinen persoonallisuus ja ainoastaan semmoinen kuningas kuin nykyisen isä, Edvard VII, voi persoonallisten ominaisuuksiensa nojalla valtiomuodosta huolimatta saada jonkinlaista merkitystä. Pääministeri (the prime Minister), jonka parlamentin suurin puolue asettaa, määrää kaikki muut ministerit.

Näin ollen huvittanee ehkä lukijoita kuulla, mikä mies MacDonald omien väitteittensä mukaan oikeastaan on.

Jo vuonna 1871 kirjoitti John Stuart Mill, Englannin suuri filosofi ja taloustieteilijä, joka vaimonsa vaikutuksesta elämänsä loppupuolella tuli sosialistiksi, työväen edustajalle George Odgerille seuraavasti: »Työmiehet menettelevät sängen hyvin, jos he auttavat vanhoillisia (Tories) edustajapaikoille vastustaaksensa täten vapaa-mielisten (Whigs) ylenpalttisia vaatimuksia, ja he voivat tehdä sen tinkimättä vähääkään periaatteistaan. Työläisten täytyy yhä vaatia etujensa omia edustajia ja, ellei tämä ole heille mahdollista omin voimin, täytyy heidän vaaleissa kannattaa vanhoillisia.» Mutta huolimatta tästä suuren älyniekan kehotuksesta ei Englannin työväestö v. 1895 saanut yhtäkään edustajaa alahuoneeseen, vaikka niin etevä mies kuin Keir Hardie oli ehdokkaana. Vasta kun John Burns, joka sittemmin tuli sisäministeriksi ja petti vanhoillisuudellaan työväen toiveet, ja Tom Mann panivat uutta vauhtia työväenliikkeeseen ja »riippumaton työväenpuolue» («Independent labour party») v. 1895 perustettiin ja Fabian Society, jonka sieluna tunnetun satiirikon ja nykyisen

---

*) Kirjoitus on jätetty entiseen muotoon, vaikka olot toistaiseksi ovat muuttuneet.

Englannin suurimman kirjailijan Bernhard Shaw'n rinnalla oli nykyinen ministeri Sidney Webb, oli ruvennut kirjasssa levittämään sosialistisia aatteita, sai Englannin työväestö v. 1900 kaksi edustajaa alahuoneeseen, ja MacDonald ilmestyi poliittiselle näyttämölle samana vuonna perustetun yhteisen työväenpuolueen toimeenpanevan komitean sihteerinä. Eräässä kirjoituksessa vuodelta 1901 lausuu MacDonald: »Ei kuuna päivänä synny valtiollista liikettä Englannissa päätöslauseitten ja taloudellisen mallikaavan perusteella.» Ja hän huomauttaa vielä toisessa kirjoituksessa vuodelta 1906, että menettelyn Suurbritanniassa, jossa kaikki riippuu kansan enemmistön ilmaisemasta tahdosta, täytyy olla toisenlainen kuin esim. Saksassa, jossa eduskunnan määräämisvalta on ainoastaan näennäinen, tahi Amerikassa, jossa presidentin valta on kongressista riippumaton, tahi Ranskassa, jossa ministeriön kaatuessa uusi voi muodostua ilman että käy välttämättömäksi kysyä uudestaan kansan mielipidettä. Ja hän lisää vielä samassa kirjoituksessa: »Vallankumoukset voivat lyhentää kehitysprosessia, mutta eivät voi sitä poistaa. Vallankumouksen jälkeisenä päivänä astuu taas voimaan enemmistön ja kansantahdon hallitusjärjestelmä... silloin huomataan että ainoa pysyvä perustus, jolle voi rakentaa sosialistisen järjestelmän, on se, jonka käytännön ehdot itse tekevät välttämättömäksi.» Mutta hän myöntää toiselta puolen eräässä toisessa kirjoituksessa samalta vuodelta: »Emme voi ajatellakaan mitään työväenluokan valtiollista toimintaa, joka ei kehityksensä jollakin asteella tulisi sosialistiseksi. Tällöisen toiminnan kulkusuunta yhtyy lopulta sosialismin kulkusuuntaan.»

MacDonald tahtoo — ja tämä on Englannin työväen olojen kehitykselle tyypillistä — ehdottomasti liittää ammattiliikkeen ja sosialistisen liikkeen yhdeksi, jossa nähtävästi ammattiliike soittaa ensimmäistä viulua. Sillä hän lausuu m. m., että Englannin työväen politiikka »ainoastaan vähässä määrässä on haaveellisopin-

peräistä (doktrinal)». »Minä olen yksi niistä, jotka antavat vähän arvoa luokkatietoisuuden nuuskimiselle.» »Saksalaisen sosialistisen liikkeen ylpeytenä on sen tietoisuus lopullisesta päämäärästään; englantilaisen sosialistisen liikkeen ylpeytenä — ainakin kysymyksessä olevan ryhmän — on se, että se on tietoinen menettelyta-voistaan.» »Me huomaamme Suurbritanniassa vallankumouksellisen sosialismin suhteellista taantumista, ja semmoisten muodostumien suunnatonta kasvua, jotka käsittävät sosialismin »rakentavaksi» teoriaksi.»

MacDonald on siis katsottava sosialistiksi sanan englantilaisessa merkityksessä, vaikka tämäkin merkitys on sangen häilyvä, sillä Sidney Webb kertoo kirjassaan »Socialism in England», että ministeri Harcourt oli jo 30 v. sitten lausunut alahuoneessa: »Me olemme kaikki sosialisteja nyt (»We are all socialists now») ja että Walesin prinssi oli tehnyt saman tunnustuksen» (!) M. hylkää ehdottomasti anarkismin, katsoo vallankumouksen ehkä joskus välttämättömäksi ja hylkää kirjassaan »Socialism and Society» varsinaisen luokkataistelun ja materialistisen historiankäsityksen. Mutta hän ei ehdottomasti hylkää sovinnollista suhdetta porvaristoon, ja tästä epäilemättä johtuu, että Asquith puolueensa nimessä on luvannut kannattaa häntä ainakin toistaiseksi. Hän lausuukin yleisesti: »Jos sosialistinen toiminta pyrkii menestykseen, täytyy sen tietysti mukautua oleviin oloihin.»

MacDonaldin sosialismia on joskus nimitetty »biologiseksi sosialismiksi», mutta paremmin voisi mielestäni sitä nimittää lamarckianistiseksi sosialismiksi, jota m. m. Ranskan suuri, jalomielinen »positivismin» filosofi ja sosiologi Comte kannatti, se on hiljaiseksi kehitysliikkeeksi, jossa sosialismilla ja sen aatteella olisi sama tehtävä kuin käymisellä taikinassa. Tämä on esim. M. Beerin — joka Edvard Bernsteinin rinnalla on ehkä paras Englannin työväen olojen tuntija mannermaalla — käsitys MacDonaldin sosialismista. Mutta hän huomauttaa myös, että on toinenkin käsityskanta,

jonka hän ilmaisee prof. Darwinin, suuren Darwinin pojan, sanoilla ja jota voisi nimittää darwinistiseksi sosialismiksi: »Se käsityskanta, josta minä tahtoisin katsoa materian ilmiöitä, selviää paraiten, jos minä siirryn poliittisiin laatoiksi. Tämä suhtautumistapa ei vain ole *vertauskuva*, vaan se sisältää *peruskäsityksen kehityksen luonteesta*. Fyysikko, samoin kuin biologi ja historiantutkija, tarkastaa verkalleen muuttuvien ulko-naisten olojen vaikutuksia; hän näkee, miten pysyväsyyden ja muuttumattomuuden ominaisuus verkalleen haihtuu, kunnes se täydelleen katoaa, jonka jälkeen ilmestyy se mitä politiikassa sanotaan vallankumoukseksi. Nämä mietelmät saattavat minut lausumaan epäilykseni siitä, ovatko ne biologit oikeassa, jotka odottavat lajien verkalleen tapahtuvaa muutosta. Esiintuotujen vertauskohtien mukaan täytyisi meidän odottaa, että myöskin pieniä ja yhtämittäisiä muutoksia, jotka tapahtuvat pitkän ajanjakson kuluessa, seuraavat jotenkin äkilliset muutokset uudeksi lajiksi tahi myöskin nopea katoaminen.»

Tuleeko MacDonald näillä periaatteillaan kauan pysymään hallituksen ohjaksissa?

Tämä riippuu mielestäni etupäässä kahdesta seikasta: hänen suhteistaan ulkopoliittisiin tehtäviin ja työttömyyskysymykseen. Vaikeuksia tuottavat erittäinkin Egypti, jossa Zaglul pasha vaatii täydellistä itsenäisyyttä, ja Intia, joka englantilaisen Hyndmaninkin selostuksen mukaan aina on ollut hävyttömässä määrässä Englannin riistettävänä ja josta minun ollessani Moskovassa eräs etevä intialainen, entinen bramani, valallansa vakuutti, että siellä 2—3 vuoden kuluessa puhkeaa täydellinen vallankumous. Huolimatta Intiankysymyksestä täytynee MacDonaldin entisten lupauten johdosta tunnustaa Venäjä de jure. Suhde Saksaan lienee hänen myöskin kirjoituksissaan esitettämiensä näkökohtien nojalla järjestettävä ainakin siedettäväksi. Eräässä kirjoituksessa, joka on julaisu v. 1908, hän lausuu m. m.: »Minusta näyttää, että sosialistinen

työväenliike molemmissa maissa (Englannissa ja Saksassa) on erittäin suotuisassa asemassa aikaansaamaan kysymyksen ratkaisua; ja koska englantilaisen työväenpuolueen johdossa olevat ystäväni ovat samaa mieltä kuin minä, ovat he hyväksyneet erään päätöslauselman todistukseksi meidän ystävällisestä mielialastamme Saksan kansaa kohtaan, joka on julaisu kaikkialla Englannissa ja Saksassa.» Ja hän jatkaa: »Kuka voi palauttaa luottamuksen molempien kansojen välille? Yksin molempien maitten sosialistiset ja työväenpuolueet. Ja nyt on aika tehdä jotakin heidän hyväkseen, jos he ylipäänsä tahtovat jotain tehdä.»

Työttömyyskysymyksen ratkaisemiseksi, jota kerran m. m. tohtori Heinrich Braun lausui olevan mahdollon ratkaista nykyisessä yhteiskunnassa, on MacDonald tehnyt muutamia ehdotuksia väittäen, ettei sitä ehkä uudessa yhteiskunnassakaan saada täydelleen ratkaistuksi. Hän tahtoo saattaa työttömät takaisin pelto- ja metsätöihin; hän vaatii työväestölle »oikeutta työhön», josta asiasta on niin paljon kiistelty, joko työtä tai työttömille avustusta, ja hän ehdottaa työttömyyskomissionien asettamista. Tuleeko hän tässä viimeksimainitussa asiassa paremmin onnistumaan kuin Ruotsissa Branting, jonka se kaatoi, sen saa tulevaisuus osoittaa: epäilemättä Branting ainakin on jyrkempi »sosialisti» kuin MacDonald.

Ja varmaa on kaikissa tapauksissa, että niinkuin Brantingin hallitus saattoi Tryggerin järkevämmäksi tulee MacDonaldinkin hallitus, jos se kaatuu, saattamaan Asquithin myöntäväisemmäksi ja varovaisemmaksi. Sillä kaikista mustista linnuista huolimatta kuljetaan suurempaa edistystä kohti: kaikki keisarit on Euroopasta poistettu, yksi ammuttiin perheineen, toinen kuoli köyhyydessä, kolmas istuu ja valehtelee Doornin linnassa, ja neljäskin (sulttaani) on saanut väistyä.

Englannissakin on tosin ollut kolme vallankumousta (Cromwellin, Wilhelm Oranialaisen ja Chartistien).

Mutta suuri parlamenttireformi 1830-luvulla ja vapaamielisen Gladstonen ja vanhoillisen Disraelin kilvan toimeenpanemat reformit ja vähittäin tehdyt myönnytykset syville riveille ovat vapauttaneet ja mahdollisesti edelleenkin vapauttavat Englannin suuremmista mullistuksista, jotka epäilemättä kerran odottavat niitä kansoja, joissa sosiaalinen ymmärrys on hallitsevissa piireissä vähäinen tai aivan kuollut.

3. 2. 24.

TYÖVÄKI JA ÄLYMYSTÖ.

Kuulee usein käytettävän kahta jo melkein kulunutta lausepartta: »Tieto on valtaa», ja »Sivistys tekee vapaaksi». Ja näissä lauseissa piileekin äärettömän suuri totuus. Mutta miksi oikeastaan yksityinen ihminen hankkii itsellensä tietoa ja sivistystä? Ainoastaan tahi pääasiallisesti itseänsäkö varten? Niin tekee itsekäs ihminen, egoisti, joka tässä suhteessa on eläimen tasolla eikä siis ole mikään »luomakunnan kruunu». Mutta tätä itsekästä kantaa ei sovi kenenkään Kasper Schmidtin (Stirnerin) tavalla meidän aikoinamme enää suorastaan myöntää: täytyy ainakin sanoa, että tuo yksilön toiminta tarkoittaa »isänmaan» hyvää tai kulttuurin kohottamista. Ja kuitenkin, kuinka usein tuo »isänmaa» on vain helisevä kulkunen suhteellisen pienen nurkkakunnan palvelemiseksi; ja kuinka usein kulttuuri vain utukuva, tietojen kartuttamista parempien elinehtojen saavuttamiseksi omalle rakkaalle persoonalle!

Totta tosiaan! Ei isänmaan kohottaminen ole mitään pienen nurkkakunnan palvelemista eikä kulttuurin viljeleminen omien etujen kalastusta. Tieto ja sivistys kulkevat isänmaankin rajojen yli ja niitten viljelemisen tulee merkitä kansojen kurjuudessa ja kärsimyksissä